ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા) (001) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક **પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ** **કુલ ગુણ : 100**

નોંધ: આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મૉડરેટર્સના વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મૉડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	ગુણ
ગુણ	24	27	33	03	13	100
ટકા (%)	24%	27%	33%	03%	13%	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	41	49	30
2.	અતિ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (VSA)	20	21	20
3.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA)	06	08	12
4.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	06	06	28
5.	નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો (EA)	01	01	10
	પ્રશ્નોની કુલ સંખ્યા	**74**	**85**	**100**

વિભાગ પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	વિભાગનું નામ	ગુણ
1.	વિભાગ-A પદ્ય	20
2.	વિભાગ-B ગદ્ય	20
3.	વિભાગ-C વ્યાકરણ	20
4.	વિભાગ-D અર્થગ્રહણ	20
5.	વિભાગ-E લેખન સજ્જતા	20
	કુલ	**100**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા) (001) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

સમય : 3 કલાક | કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ- A પદ્ય આધારિત પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
1 થી 3	આપેલ બહુ વિકલ્પ ધરાવતા પ્રશ્નોના ઉત્તર સાચો વિકલ્પ શોધી લખવાના રહેશે. કાવ્યના વિષય વસ્તુ અને હાર્દ આધારિત પ્રશ્નો પૂછવાના રહેશે.	03
4 થી 6	આપેલા પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ હેતુલક્ષી ઉત્તર આપવાના રહેશે. કવિ પરિચય, કાવ્ય કૃતિ સ્વરૂપ, પુસ્તક સંદર્ભને ધ્યાનમાં લેવાનું રહેશે.	03
7 થી 10	આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખવાના રહેશે. કાવ્ય કૃતિના વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખી પ્રશ્નો પૂછવાના રહેશે.	04
11 થી 14	આપેલ પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખવાના રહેશે. (કોઈપણ ત્રણ) કાવ્યના વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખી તેના આધારે પૂછવાનું રહેશે.	06
15	આપેલ પ્રશ્ન નો સવિસ્તાર ઉત્તર લખવાનો રહેશે. એક પ્રશ્ન વિકલ્પમાં આપવો. કાવ્ય કૃતિમાં વિષયવસ્તુની સમીક્ષા થાય એ દૃષ્ટિએ વિષયવસ્તુના હાર્દને ધ્યાનમાં રાખી પ્રશ્નો પૂછવાના રહેશે.	04
	વિભાગ- B ગદ્ય આધારિત પ્રશ્નની વિગત	
16 થી 18	આપેલ બહુ વિકલ્પ ધરાવતા પ્રશ્નોના ઉત્તર સાચો વિકલ્પ શોધી લખવાના રહેશે.	03
19 થી 21	આપેલ પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ હેતુલક્ષી ઉત્તર આપવાના રહેશે. લેખક પરિચય, ગદ્ય સ્વરૂપ, કૃતિ, પુસ્તક અને સંદર્ભને ધ્યાનમાં લેવાનું રહેશે.	03
22 થી 25	આપેલ પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખવાના રહેશે. ગદ્ય કૃતિના વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખી પૂછવાનું રહેશે.	04
26 થી 29	આપેલ પ્રશ્નોના ત્રણ ચાર વાક્યમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખવાના રહેશે. (કોઈપણ ત્રણ) ગદ્યકૃતિના વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખી તેના આધારે પૂછવાનું રહેશે.	06
30	આપેલ પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખવાનો રહેશે. એક પ્રશ્ન વિકલ્પમાં આપવો. ગદ્યકૃતિના વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખી તેની સમીક્ષા થાય એ દૃષ્ટિએ વિષય વસ્તુના હાર્દને ધ્યાનમાં રાખી પ્રશ્નો પૂછવાના રહેશે.	04

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

પ્રશ્ન ક્રમ	(વિભાગ- C : વ્યાકરણ)	ગુણ
31 થી 35	નીચે આપેલ શબ્દોને સમાન અર્થરૂપે સામ-સામે જોડીને (ત્રણેય શબ્દો) લખવાના રહેશે. (કોઈપણ 04) (દરેક પ્રશ્નનો 1/2 ગુણ રહેશે) ● પાઠ્યપુસ્તકની ગદ્ય-પદ્ય કૃતિઓમાંથી પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ તત્સમ, તદ્ભવ જેવા વિવિધ પ્રકારના શબ્દો પસંદ કરી મૂકવાના રહેશે.	02
36 થી 40	નીચે આપેલ વાક્યમાં રેખાંકિત શબ્દના સ્થાને તેનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખી, વાક્યનો અર્થ બદલાય નહી તે રીતે ફરીથી વાક્ય લખવાના રહેશે. (કોઈપણ 04) (દરેક પ્રશ્નનો 1/2 ગુણ રહેશે) ● પાઠ્યપુસ્તકની ગદ્ય-પદ્ય કૃતિઓમાંથી પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ તત્સમ, તદ્ભવ તેમજ પૂર્વ પ્રત્યય દ્વારા થતાં વિરોધી શબ્દો તેના અર્થ સંદર્ભો મળી રહે તે રીતે શોધી પાઠ્યપુસ્તકનાં જ વાક્યોનો ઉપયોગ કરી પ્રશ્નો પૂછવાના રહેશે.	02
41 થી 45	નીચે આપેલ શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ લખવાનો રહેશે. (કોઈપણ 04) (દરેક પ્રશ્નનો 1/2 ગુણ રહેશે) ● પાઠ્યપુસ્તકની પદ્ય-ગદ્ય કૃતિઓમાંથી વિષયવસ્તુના અર્થો, સંદર્ભો તેનું નાવીન્ય, સંવેદના પ્રગટ કરતા વિવિધ પ્રકારના શબ્દો શોધીને મૂકવાના રહેશે.	02
46 થી 47	નીચે આપેલ તળપદા શબ્દોના શિષ્ટ માન્ય ભાષાના અર્થો વિચારીને લખવાના રહેશે. (દરેક પ્રશ્નનો 1/2 ગુણ રહેશે.) ● પાઠ્યપુસ્તકની પદ્ય-ગદ્ય કૃતિઓમાંથી લોકબોલી અને વ્યવહારમાં વપરાતાં જનપદી, તળલોક જીવનના ગામઠી, પ્રાદેશિક, દેશ્ય શબ્દોના માન્ય ભાષાના શિષ્ટ અર્થ લખવાના રહેશે.	01
48 થી 50	નીચે આપેલ શબ્દોની જોડણી સુધારી સાચી જોડણી લખવાની રહેશે. (કોઈપણ 02) (દરેક પ્રશ્નનો 1/2 ગુણ રહેશે.) ● પાઠ્યપુસ્તકની પદ્ય-ગદ્ય કૃતિઓ આધારિત જોડણીના નિયમોને પ્રગટ કરતા અથવા શબ્દો પસંદ કરવાના રહેશે.	01
51 થી 57	નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર કૌંસમાં દર્શાવેલ સૂચના પ્રમાણે લખવાના રહેશે. (કોઈપણ 06) (દરેકનો 1/2 ગુણ રહેશે.) ● વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી લખવાનું રહેશે. ● વાક્યની ખાલી જગ્યામાં પાઠ્યપુસ્તક આધારિત વિશેષણ લખવાનું રહેશે. ● વાક્યમાંથી નિપાત શોધી લખવાનો રહેશે. ● વાક્યની ખાલી જગ્યામાં પાઠ્યપુસ્તક આધારિત નિપાત લખવાનો રહેશે. ● વાક્યમાંથી કૃદંત શોધી લખવાનું રહેશે. ● વાક્યની ખાલી જગ્યામાં પાઠ્યપુસ્તક આધારિત કૃદંત લખવાનું રહેશે. ● આપેલ વાક્યનો કૃદંત પ્રકાર વિચારીને લખવાનો રહેશે. (પાઠ્યપુસ્તકનાં વાક્યોનો જ ઉપયોગ કરવો તેમજ વાક્યો ફરીથી ઉત્તરમાં લખવાના રહેશે.)	03

58 થી 60	નીચેના રૂઢિપ્રયોગોનો અર્થ આપી તેનો વાક્યમાં પ્રયોગ કરવાનો રહેશે. (દરેક રૂઢિપ્રયોગનો 01 ગુણ રહેશે) (કોઈપણ 02) (અર્થનો 1/2 ગુણ અને વાક્યનો 1/2 ગુણ રહેશે.) ● પાઠ્યપુસ્તકની ગદ્ય-પદ્ય કૃતિઓમાંથી રૂઢિપ્રયોગો પસંદ કરી પૂછવાના રહેશે.	02
61 થી 64	નીચે આપેલ વાક્યમાં કૌંસમાં દર્શાવેલ સૂચના પ્રમાણે માગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો. (કોઈપણ ત્રણ) ● આપેલ વાક્ય લેખનરૂઢિની દૃષ્ટિએ સુધારી લખવાનું રહેશે. ● આપેલ વાક્યમાં ભાષાશુદ્ધિ, વિરામચિહ્ન વગેરે સુધારવાના રહેશે. ● આપેલ વાક્યમાં પદક્રમ અને પદસંવાદ રૂપે સુધારી લખવાનું રહેશે. ● આપેલ વાક્યમાં ખોટો પ્રત્યય વપરાયો છે ત્યાં પ્રત્યય સુધારી વાક્ય ફરીથી લખવાનું રહેશે. (લેખનરૂઢિ, ભાષાશુદ્ધિ, પદક્રમ, પદસંવાદ અને પ્રત્યય સુધારાના વાક્યો પાઠ્યપુસ્તકમાંથી જ પસંદ કરવાના રહેશે.)	03
65 થી 67	નીચે આપેલ સંયુક્ત-સંકુલ વાક્યોને સાદાં વાક્યોમાં ફેરવી ફરીથી લખવાના રહેશે. (કોઈપણ 02) (દરેકનો 01 ગુણ રહેશે) ● પાઠ્યપુસ્તક આધારિત ગદ્ય કૃતિઓ તેમજ પદ્ય કૃતિઓમાંથી મૌલિક વાક્યો બનાવી પ્રશ્નરૂપે પૂછી શકાશે.	02
68 થી 70	નીચે આપેલ સાદાં વાક્યોને સંયુક્ત-સંકુલ વાક્યોમાં ફેરવી ફરીથી લખવાના રહેશે. (કોઈપણ 02) (દરેક પ્રશ્નનો 01 ગુણ રહેશે.) ● પાઠ્યપુસ્તકની આધારિત ગદ્ય કૃતિઓ તેમજ પદ્ય કૃતિઓમાંથી મૌલિક વાક્યો બનાવી પ્રશ્નરૂપે પૂછી શકાશે.	02
	(વિભાગ- D : અર્થગ્રહણ)	
71 થી 75	નીચે આપેલ પાઠ્યેતર પદ્યના આધારે આપેલ પ્રશ્નોના એક બે વાક્યમાં સમજી વિચારીને ઉત્તર લખવાના રહેશે. (દરેક પ્રશ્નનો 01 ગુણ રહેશે) ● પાઠ્યપુસ્તકમાં વર્તમાન સમયમાં અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ ન હોય તેવી અપઠિત કોઈપણ ઊર્મિભાવને પ્રગટ કરતી, જીવન સંદેશ વ્યક્ત કરતી કાવ્ય રચના પૂછવાની રહેશે. ● જેમાંથી પાંચ જ પ્રશ્ન પૂછવાના રહેશે.	05
76 થી 80	નીચે આપેલ પાઠયેતર ગદ્યના આધારે આપેલ પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યોમાં લખવાના રહેશે. (દરેક પ્રશ્નનો 01 ગુણ રહેશે.) ● પાઠ્યપુસ્તકમાં વર્તમાન સમયમાં અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ ન હોય તેવી અપઠિત કોઈપણ સાહિત્ય, ચિંતન, ધર્મ, સંસ્કૃતિ, સભ્યતા, શિક્ષણ, પ્રેરણાત્મક બાબતો જેવા કોઈ એક વિષય પર સિત્તેરથી એંશી શબ્દોમાં ગદ્યખંડ પૂછવાનો રહેશે. જેમાંથી પાંચ જ પ્રશ્નો પૂછવાના રહેશે.	05

81	નીચે આપેલ પાઠ્યેતર ગદ્યખંડનો ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને ઉચિત યોગ્ય બંધબેસતું શીર્ષક આપવાનું રહેશે. ● પાઠ્યપુસ્તકમાં વર્તમાન સમયમાં અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ ન હોય તેવી અપઠિત કોઈપણ સાહિત્ય, ચિંતન, ધર્મ, સંસ્કૃતિ, સભ્યતા, શિક્ષણ, પ્રેરણાત્મક બાબતો જેવા કોઈ એક વિષય પર સિતેરથી એંશી શબ્દોમાં ગદ્યખંડ પૂછવાનો રહેશે.	05
82	નીચે આપેલ ગદ્યખંડને કાળકથન રીતિ પ્રમાણે વિકાસના ક્રમમાં ગોઠવી ફરીથી લખવાનો રહેશે. ● પાઠ્યપુસ્તક આધારિત ગદ્યકૃતિઓ જે (સ્વ. અધ્યયન સિવાયની) અભ્યાસમાં છે. તેમાંથી જ ગદ્ય લેવાનો છે. જેમાં પાત્રનું મનોમંથન, વિચાર સંકલના જેવી બાબતો ધ્યાનમાં લેવાની છે.	05
(વિભાગ- E : લેખન સજ્જતા)		
83	નીચે આપેલ પ્રશ્નમાં દર્શાવેલ વિષય પ્રમાણે એક સો શબ્દોમાં માગ્યા મુજબ અરજી લખવાની રહેશે. ● અરજીમાં વ્યક્તિગત નામ, સરનામું, ફોન નંબર વગેરે દર્શાવવાના નથી પરંતુ તારીખ અનિવાર્ય દર્શાવવાની રહેશે. ● તા.ક......../બિડાણ/જોડાણ વગેરે યથોચિત દર્શાવવાના રહેશે.	05
84	નીચે આપેલ પાઠ્યેતર ગદ્યખંડનું વાદાત્મક ગદ્યમાં રૂપાંતર કરવાનું રહેશે. ● વર્તમાન સમયમાં ક્યાંય અભ્યાસમાં ન હોય તેવા, સામાન્ય ચર્ચા કરી દાખલા, દલીલ, તાર્કિક બાબતો પ્રગટ કરી શકાય તેવો ગદ્યખંડ પૂછવાનો રહેશે. અથવા ● નીચે આપેલ શબ્દયાદીનો ઉપયોગ કરીને સિતેરથી એંશી શબ્દોમાં ભાવાત્મક ગદ્ય લખવાનો રહેશે. ● ભાવાત્મક ગદ્ય પાઠ્યેતર વર્તમાન સમયમાં ક્યાંય અભ્યાસમાં ન હોય તેવા કોઈપણ આનુષંગિક વિષયનો પૂછી શકાશે.	05
85	નીચે આપેલ કોઈપણ એક વિષય પર આશરે 250 શબ્દોમાં મૌલિક નિબંધ લખવાનો રહેશે. (ત્રણ વિકલ્પ આપવાના રહેશે) ● નિબંધ પાઠ્યપુસ્તકને આનુષંગિક વર્તમાન પ્રવાહો, સમસ્યાઓ, કલ્પના આધારિત, પ્રકૃતિ, ચિંતન વગેરે જેવા કોઈપણ વિષયને પૂછી શકાશે. ● નિબંધમાં મૌલિકતા, ભાષાશુદ્ધિ, લેખન કૌશલ્ય વગેરેને ધ્યાનમાં લેવાનાં રહેશે.	10

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા) (001) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક **નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર** **કુલ ગુણ : 100**

સૂચના :

- આ પ્રશ્નપત્ર A, B, C, D, E પાંચ વિભાગમાં વહેંચાયેલું છે .
- પ્રશ્નપ્રકાર પ્રમાણે વિકલ્પ આપેલ છે.
- જમણી બાજુના અંક ગુણભાર દર્શાવે છે.
- ભાષાશુદ્ધિ, લખાણ મૌલિકતાને ગુણ પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.

વિભાગ - A પદ્ય આધારિત

- **નીચે આપેલ પ્રશ્નોમાં સાચો વિકલ્પ શોધી ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[03]**

(1) સમગ્ર બ્રહ્માંડમાં કોણ વ્યાપેલું છે ?

(અ) માણસોએ (બ) ઈશ્વર (ક) સંતો-ભક્તો (ડ) ગ્રંથ

(2) નાયિકાએ શેનું આંધણ મેલ્યું છે ?

(અ) કંસાર (બ) દાળ (ક) શીરો (ડ) દૂધ

(3) ઓલિયાના ન્યાયને તમે કેવો કહેશો ?

(અ) ખોટો (બ) તટસ્થ (ક) સાચો (ડ) ગેરવાજબી

- **નીચેના પ્રશ્નોના માંગ્યા મુજબ હેતુલક્ષી ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[03]**

(4) 'રામબાણ' કાવ્યનું સાહિત્યસ્વરૂપ જણાવો.

(5) છેલ્લું દર્શન' કાવ્યના કવિનું ઉપનામ જણાવો.

(6) 'ભાણી' ક્યાં કાવ્યસંગ્રહમાંથી લેવામાં આવ્યું છે ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના એક વાકયમાં ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[04]**

(7) ગોપી શેની બિંદી લગાવવાની ના પાડે છે ?

(8) કવિએ નગરને કોની ઉપમા આપી છે ?

(9) બાનું હેત (વહાલ) કેવું છે ?

(10) ભાણીએ કપડાં ધોવાનો ક્યો સમય પસંદ કર્યો છે ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (પ્રત્યેકના 2 ગુણ)** **[06]**

(11) 'સોનું તો આખરે સોનું જ છે' એમ શાથી કહી શકાય ?

(12) નાયિકાને શા શા દુઃખ વેઠવા પડે છે ?

(13) 'શક્યતાના દ્વાર ખખડાવવા' એટલે શું ?

(14) 'ધમાલ' શબ્દ દ્વારા કઈ મનોદશા પ્રગટે છે ? શા માટે ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (કોઈ એક)** **[04]**

(15) ઊર્મિલાનું ચરિત્ર ચિત્રણ કરો.

અથવા

'દમયંતી સ્વયંવર' આખ્યાનખંડની કથાવસ્તુ તમારાં શબ્દોમાં લખો.

વિભાગ - B ગદ્ય આધારિત

- **નીચે આપેલ પ્રશ્નોમાં સાચો વિકલ્પ શોધી ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[03]**

(16) વિનોબાનું મન ક્યાં બે સ્થળે જવા તલસતું હતું ?

(અ) બંગાળ-હિમાલય (બ) કાશી-હરિદ્વાર

(ક) બદ્રીનાથ-કેદારનાથ (ડ) ગંગોત્રી-માનસરોવર

(17) હીરાને શાનો શોખ હતો ?

(અ) કપડાનો (બ) ઘરેણાનો

(ક) ફરવાનો (ડ) ખાવાનો

(18) ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર જીવનની તત્વત્રયી કોને માને છે ?

(અ) અસ્પૃશ્યતા નાબૂદી (બ) સમાજ સુધારણા ચળવળ

(ક) રાષ્ટ્રપ્રેમ (ડ) સ્વતંત્રતા, સમાનતા, બંધુતા

- **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[03]**

(19) 'ઉછીનું માગનારાઓ' ગદ્યખંડ ક્યાં પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવેલ છે ?

(20) 'સૌજન્યશીલ પ્રભાશંકર' ગદ્ય લેખકનું નામ જણાવો.

(21) 'શરત' વાર્તાના મૂળ લેખક કોણ છે ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના એક વાકયમાં ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[04]**

(22) અમરનાથ યાત્રામાં વહી જતી શેષ નદીને લેખિકાએ કોની સાથે સરખાવી છે ?

(23) વાર્તાનાયક શા હેતુથી ગાંધીગ્રામમાં આવેલા ?

(24) 'ઈશ્વર સર્વવ્યાપી' ગદ્યમાં વિદ્યાર્થીએ શિક્ષકને શો પ્રશ્ન કર્યો ?

(25) અનુરુદ્ધને 'નથી' શબ્દના અર્થની ખબર ક્યારે પડી ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાકયમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (પ્રત્યેકનો 2 ગુણ)** **[06]**

(26) અમરનાથ યાત્રામાં લેખિકાને ક્યાં ક્યાં અનુભવો થયાં ?

(27) ગોળમેજી પરિષદના ભાષણ પછી ડૉ. આંબેડકર વિશે કેવો ખ્યાલ ઊભો થયો ?

(28) મેટ્રિક સુધીને અભ્યાસ કરનાર પટ્ટણીએ કેવી કેવી ઉચ્ચ સિદ્ધિઓ મેળવી હતી ?

(29) વસુધામાં કેળવણી પામેલ યુવાનોએ કેવાં કેવાં કાર્યો કરવાના છે ?

- **નીચેના પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (કોઈ એક)** **[04]**

(30) ''યુદ્ધિષ્ઠિર યુદ્ધવિષાદ'' ગદ્યમાં યુધિષ્ઠિરનો વિષાદ આલેખો.

અથવા

'ખીજડીયે ટેકરે'' શીર્ષક ચર્ચો.

વિભાગ - C વ્યાકરણ આધારિત

- **નીચેના સમાનાર્થી શબ્દો સામસામે જોડી લખો. (કોઈપણ ચાર) (પ્રત્યેકનો 0.5 ગુણ)** **[02]**

(31) વૃદ્ધ - મિત્ર - અબળા

(32) નારી - વેળુ - પૃથ્વી

(33) ગોઠિયો - ઘરડું-સિકતા

(34) વસુધા- સ્ત્રી - ભાઈબંધ

(35) રેતી-ધરતી-જરઠ

- **નીચેના વાક્યોમાં રેખાંકિત શબ્દના સ્થાને તેનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખી, વાક્યનો અર્થ બદલાય નહીં તે રીતે ફરીથી લખો : (કોઈપણ ચાર) (પ્રત્યેકનો 0.5 ગુણ)** **[02]**

(36) ગામનાં ડાહ્યા લોકો ન્યાય તોળે છે.

(37) સેલ્વી નિર્દોષ હતી.

(38) શક્યતાના દ્વાર ખખડાવી જુઓ.

(39) પટ્ટણીના પ્રયત્નથી ભાવનગરની જીત થઈ.

(40) વનમાં જવાનો વિચાર યોગ્ય છે.

- **નીચેના શબ્દસમૂહો માટે એક શબ્દ લખો. (કોઈપણ ચાર) (પ્રત્યેકનો 0.5 ગુણ)** **[02]**

(41) શિવનું ભયાનક નૃત્ય

(42) રાંધવા માટે એકલું પાણી પહેલેથી જ તપવા માટે મૂકાય છે તે

(43) ખાધેલું મોંમાં ફરીથી ચાવવું તે

(44) વારે વારે યાદ કરવું તે

(45) ગિરિ (પર્વત) ને ધારણ કરનાર

- **નીચેના તળપદા શબ્દોના શિષ્ટ ભાષાના માન્ય અર્થ લખો. (પ્રત્યેકનો 0.5 ગુણ)** **[01]**

(46) સમદર

(47) વાઘા

- **નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી લખો. (પ્રત્યેકનો 0.5 ગુણ) (કોઈપણ બે)** **[01]**

(48) અનૂકુળ

(49) પરીચિત

(50) ચીંથરૂ

- **નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર કૌંસમાં દર્શાવેલ સૂચના પ્રમાણે લખો. (કોઈપણ છ) (પ્રત્યેકનો 0.5 ગુણ)** **[03]**

(51) ભાવ અને વિચારનું અદ્‌ભુત રસાયણ સિદ્ધ થયેલું છે. (વાક્યમાં વિશેષણ શોધો.)

(52) પરમેશ્વર સાકર જેવો .... છે. (ખાલી જગ્યામાં વિશેષણ લખો.)

(53) મીઠાંનો ગાંગડો તો દેખાતો નથી. (વાક્યમાંથી નિપાત શોધો)

(54) રેતીની શીશીને ઉલટાવી જુઓ તો .... (ખાલી જગ્યામાં નિપાત લખો.)

(55) સત્યાગ્રહ કરનાર જેલમાં હતાં. (વાક્યમાં કૃદંત શોધો)

(56) ઈશ્વરને .... બધું જ પામે છે. (વાક્યમાં કૃદંત લખો.)

(57) કૂબે પહોચતાં પટકાણી ભાણી. (વાક્યનો કૃદંત પ્રકાર જણાવો.)

- **નીચેના રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ આપી, તેનો વાક્યમાં પ્રયોગ કરો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ) (કોઈપણ બે)** **[02]**

(58) હાથ ફેરો કરવો.

(59) ચોર કોટવાળને દંડે

(60) જાગ્યા ત્યાંથી સવાર

- **નીચેનાં વાક્યોમાં કૌંસમાં દર્શાવેલ સૂચના પ્રમાણે ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ) (કોઈપણ ત્રણ)** **[03]**

(61) 1000 વશમાં તરકો અંતરે ઉદભવી રહ્યાં. (વાક્યમાં લેખનરૂઢિ સુધારો)

(62) શ્રી પ્રભાશંકર ભાવ નગર રાજયના દિવાનપદે હતાં. (વાક્યમાં ભાષાશુદ્ધ કરો.)

(63) ડોશી રખે માગે પછી ઉછીની આવરદા. (વાક્યમાં પદક્રમ ગોઠવો.)

(64) તમે અસત્યમાં સત્યમાની લીધું છે. (વાક્યમાં પ્રત્યય સુધારો)

- **નીચેના સંયુક્ત કે સંકુલ વાક્યોને સાદા વાક્યમાં ફેરવી લખો. (કોઈપણ બે) પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[02]**

(65) કશું બોલવાના અત્યારે ભોજાને હામ કે હોશ રહ્યાં નહોતા.

(66) મારું ધ્યાન બંગાળ અને હિમાલય ભણી ખેંચાયેલું રહેતું.

(67) કૌરવો તો મારાં ભાઈઓ, કૌરવો અને અમે હતા પિતરાઈ.

- **નીચેનાં સાદાં વાક્યોને સંયુક્ત કે સંકુલ વાક્યમાં ફેરવી લખો : (કોઈપણ બે) (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[02]**

(68) કઠિયારો ઝાડ કાપે તેમાં કઠિયારાનો વાંક, કુહાડીનો ?

(69) પ્રભાશંકર સમજતા હતાં. ગોળમેજી પરિષદ નિષ્ફળ જવાની છે.

(70) ચપ્પુ, ખાંડણી, દસ્તો ક્યાંક મૂકાઈ ગયેલ હોય છે.

વિભાગ - D : અર્થગ્રહણ

- **નીચેનું કાવ્ય વાંચી, તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો : (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[05]**

આ છેલ્લી યાચના આપ પાસે,
મારા ઊંડા છેક અંતસ્તલેશી
છેદી નાખો ક્ષીણતા સર્વ મારી
પૂરા જોરે ખડગ, ઝીંકી, પ્રભુજી !
સુખોને ય જીરવી જાણવાની
શક્તિ દેજો દુઃખમાં એવી કે

દુઃખો મારાં શાંત મોંએ હસીને
પોતે પોતાની જ પામે ઉપેક્ષા.
શક્તિ દેજો ભક્તિની નાથ એવી
જેણે મારાં કર્મ સાફલ્ય પામે.
જેણે મારાં દુન્યવી સ્નેહ-પ્રેમ
મહેંકી ઊઠે પુણ્યનાં પોયણાં શાં.
કંગાલોને જ્ઞાનપીણાં કરું ના,
જાલીમોને પાય ઝૂકી પડું ના,
ઊંચે માથે ક્ષુદ્રતાની વચાળે
ચાલુ એવી શક્તિ આપો, પ્રભુજી !
શક્તિ દેજો આપને પાય નામી
પોતાનેહું સ્થિર રાખું સદૈવ.

- ઝવેરચંદ મેઘાણી

પ્રશ્નો :

(71) કવિ ક્ષીણતાને કેવી રીતે છેદી નાખવાનું કહે છે ?

(72) કવિ દુઃખમાં કેવી શક્તિ માગે છે ? શા માટે ?

(73) કવિએ ભક્તિની શક્તિ શા માટે માગી છે ?

(74) કંગાલો અને જાલીમો સાથે કવિ કેવી રીતે વર્તવા ઇચ્છે છે ?

(75) કવિ પ્રભુ પાસે છેલ્લી યાચના શી કરે છે ?

- **નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી તેની નીચે આપેલાં પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[05]**

પ્રજાજીવનમાં કોઈ સંસ્થાને આધીનને ગુણલક્ષી નેતૃત્વની આવશ્યકતા છે કેમ કે સંસ્થાની મર્યાદાનું બંધન હોય તો તેનું તેજસ્વી વ્યક્તિત્વ કલ્યાણકારી બને. મહાન શક્તિશાળી નેતાએ પણ પોતાની મર્યાદાથી સભાન રહેવું જોઈએ અને વ્યક્તિવાદને સમર્થન ન આપવું જોઈએ. અનુયાયીઓએ પણ કેવળ અંધશ્રદ્ધા કે વ્યક્તિપૂજાથી પોતાના નેતાને પૂર્ણાતિપૂર્ણ માની લેવાની ભૂલ ન કરવી જોઈએ. કેમ કે સમર્થમાં સમર્થ વ્યક્તિ પણ કોઈને કોઈ ક્ષેત્રમાં પામર હોય છે. પ્રજાજીવનમાં ગુણહીન વંશલક્ષી મહાનતાને દેશવટો આપી, ગુણલક્ષી મહત્તા સ્થાપિત કરવી એ જ પાયાનું કામ છે. **-સ્વામી સચ્ચિદાનંદજી**

(76) પ્રજાજીવનમાં શેની આવશ્યકતા છે ?

(77) કોણે પોતાની મર્યાદાથી સભાન રહેવું જોઈએ ?

(78) કોણ પામર હોય છે ?

(79) લેખકના મતે ક્યું પાયાનું કામ છે ?

(80) ગદ્યખંડને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

- **નીચેના ગદ્યખંડનો ત્રીજા ભાગનો સંક્ષેપ કરી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો :** **[05]**

(81) ‘‘આપણને ગતિ આપનારું બળ વિચાર છે. મનને ઉચ્ચ વિચારોથી ભરી દો. તેના વિશે રોજરોજ શ્રવણ કરો. મહિનાઓ અને મહિનાઓ સુધી તેનો વિચાર કરો. નિષ્ફળતાની કદી પરવા ન કરો. આ નિષ્ફળતાઓ સાવ સ્વાભાવિક છે. જીવનનું તે સૌંદર્ય છે. તેમના વિના, જીવનનો શો અર્થ છે ? જીવનમાં જો મથામણ ન હોય તો જીવનની કાંઈ કિંમત નથી. તો પછી જીવનનું કાવ્ય ક્યાં રહે ? મથામણોની ભૂલોની

પરવા ન કરો. ગાયને મેં કદી ખોટું બોલતી સાંભળી નથી. પણ માત્ર તે ગાય જ છે. મનુષ્ય નથી. માટે નિષ્ફળતાની, આ નાનાં નાનાં પતનોની પરવા ન કરો, ગભરાયા વગર હજાર વાર આદર્શને વળગી રહો અને એક હજાર વાર તમે ભલે નિષ્ફળ જાઓ તો પણ વધુ એક વખત પ્રયાસ કરો. ઈશ્વરનું સર્વત્ર દર્શન કરવું તે માનવીનો આદર્શ છે પણ જો તમે તેને દરેક વસ્તુમાં દેખી ન શકતા હો તો તમને જે ચીજ સૌથી વધારે ગમતી હોય તેમાં પ્રથમ જુઓ અને પછી અન્યમાં જુઓ. એ રીતે તમે આગળ વધી શકશો.''

- સ્વામી વિવેકાનંદ

- **નીચેના ગદ્યખંડને કાળકથન રીતિ પ્રમાણે વિચાર વિકાસના ક્રમમાં ગોઠવીને ફરીથી લખો.** **[05]**

(82) તે તૈલચિત્ર પોતાના ખર્ચે તૈયાર કરાવી શ્રી પ્રભાશંકર હિંદ લાવેલા. ગાંધીજીએ લાગઠ આઠ દિવસ સુધી એ રીતે પોઝ આપ્યો ગોળમેજી પરિષદ વખતે શ્રી પ્રભાશંકરે એક બીજું કાર્ય કર્યું. તે એ કે ઈંગ્લેન્ડના નામી ચિત્રકાર સર ઑસ્વાલ્ડ બિર્લી પાસે ગાંધીજી નિત્ય એક કલાક જઈને સ્થિર ઊભા રહે અને તે ચિત્રકાર તેમનું તૈલચિત્ર તૈયાર કરી આપે. ગાંધીજી કદી ફોટો પડાવવા ઊભા રહેતા નહિ પણ શ્રી પ્રભાશંકરે ગાંધીજીને એક વિનંતી કરી અને ગાંધીજીએ તે માની.

વિભાગ - E : લેખનસજ્જતા

(83) તમારાં વિસ્તારમાં વરસાદી પાણીનો ભરાવો થયેલ છે તો તેને દૂર કરવા અંગે યોગ્ય અધિકારીશ્રીને અરજી લખો. **[05]**

(84) નીચેના પાઠ્યેતર ગદ્યખંડનું વાદાત્મક ગદ્યમાં રૂપાંતર કરો : **[05]**

માણસનું જ્ઞાન એકાંગી હોય તો એનો ઈલાજ શો ? પરંતુ જો સમજે તો કેવું સારું ? શું અમુક બાબતનો વિચાર પોતાની માફક બીજાને કરવાનો હક નથી ? દરેકની દૃષ્ટિ સમાન નથી હોતી. દરેકને પોતપોતાનો મત માનવાનો એટલોયે અધિકાર ન હોય ? આપણે ખોટો હઠાગ્રહ શા માટે કેળવવો ? ઉદારતા એ તંદુરસ્ત મનની અને હઠાગ્રહ એ માંદલા મનની નિશાની છે. છીછરું મન હોય ત્યાં હઠ હોય.

અથવા

- **નીચે આપેલ શબ્દયાદીનો ઉપયોગ કરી 'સ્વાશ્રય' વિશે ભાવાત્મક ગદ્ય કરો.**

સ્વાશ્રય-સ્વાવલંબી-પરાધીનતા-કાર્યમાં ચોક્કસાઈ-નિયમિતતા-તંદુરસ્તી-ધન અને સમયનો બચાવ-સુખયમ જીવન-મહાપુરુષોના જીવન-પ્રેરણા

(85) નીચેનામાંથી કોઈ એક વિષય પર આપેલ મુદ્દાઓનાં આધારે આશરે 250 શબ્દોમાં નિબંધ લખો. **[10]**

- **ઓનલાઈન થઈ રહેલું વિશ્વ :**

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - ઈન્ટરનેટની સંકલ્પના - શોધ - ડિજિટલાઈજેશનના ફાયદા - ગેરફાયદા - વેપાર - રોજગાર - સંચાર - મુશ્કેલી - યુવાનો પર અસર - ઉપસંહાર

અથવા

નારી તું નારાયણી :

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - નારીની આજની સ્થિતિ - પ્રાચીનકાળમાં નારીનું સ્થાન - ઉપસંહાર

અથવા

પર્યાવરણ અને પ્રદૂષણ :

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - પર્યાવરણ - માનવ જરૂરિયાત - પર્યાવરણને વિકૃત કરનાર પરિબળો - પ્રદૂષણ વૈશ્વિક સમસ્યા - પ્રદૂષણ નિવારવાના ઉપાય - ઉપસંહાર

● ● ●